

Prefață

Scoțianul uitat în infern

În 2010, Alistair Urquhart, un liniștit om de afaceri din Scoția, intra în rândul scriitorilor, debutul său fiind însă unul cu totul deosebit. Autorul avea în acel moment 91 de ani, dar hotărârea lui de a publica o carte la această vârstă nu venea din dorința de a-și câștiga celebritatea la bătrânețe sau de a bate vreun record după aproape un secol de viață.

Cu puțin timp înainte, în septembrie 2008, veteranul scoțian a putut fi observat în Fisherman's Warf, în portul orașului San Francisco, una dintre cele mai vizitate zone turistice ale metropolei americane. Aici s-au stabilit, acum aproape două secole, imigranții italieni, care au dezvoltat pescuitul și, bineînțeles, au deschis restaurantele la care se servesc preparate pe bază de fructe de mare. Unele dintre aceste localuri funcționează și în ziua de azi.

Alistair Urquhart nu venise însă la San Francisco pentru faimoasele restaurante, ci pentru a vedea cu ochii lui celebrul submarin USS *Pampanito*, relicvă a celui de al Doilea Război Mondial, transformat în navă-muzeu și tras la chei în Fisherman's Warf. *Pampanito* a efectuat șase misiuni în Pacific și a scufundat șase nave ale marinei japoneze. Restaurat, submarinul este una dintre cele mai populare nave-muzeu din Statele Unite ale Americii.

În turul său, Alistair Urquhart, s-a oprit mai mult timp în cabina de comandă a submarinului. Și-a imaginat cum, de aici, căpitanul navei, Paul Summers, a dat, în noaptea de 12 spre 13 septembrie 1944, ordinul de a torpila unul dintre vasele unui convoi japonez pe care îl urmărea de ceva timp. Cinci torpile au plecat spre *Kachidoki Maru*, vaporul pe care căpitanul Summers îl vedea în periscop. Două torpile aveau să lovească ținta, *Kachidoki Maru* scufundându-se în 15 minute. A fost una dintre marile tragedii ale războiului. Vasul scufundat transporta 900 de soldați britanici și aliați capturați de armata japoneză, cei mai mulți la capitularea orașului Singapore în 1942.

Deși nava avea la bord prizonieri de război, japonezii au interzis ca ea să fie marcată cu semnul crucii roșii, ceea ce ar fi arătat că nu este un vas de luptă.

Căpitanul american nu a știut ce transportă *Kachidochi Maru*, dar a aflat repede. A avut extraordinarul curaj să rămână la locul dezastrului și să salveze 73 de prizonieri, după care a fost nevoit să plece pentru a nu pune în pericol întreaga navă, știind bine că alți supraviețuitori erau abandonați în valuri.

Între acești prizonieri scăpați în mod miraculos de pe *Kachidoki Maru*, ars de petrolul scurs din rezervoarele navei torpilate, Alistair Urquhart încerca disperat să se mențină la suprafață. Nu a avut norocul să fie salvat de submarinul american. A găsit o plută pe care a plutit cinci zile și cinci nopți fără apă, fără mâncare. A fost zărit, în cele din urmă, tot de un vas japonez, care l-a dus din nou în prizonierat, într-un lagăr din Japonia, pentru a munci în minele de cărbuni. Aici, la câțiva kilometri de oraș, l-a prins bombardamentul atomic de la Nagasaki. Și tot de aici va fi eliberat de americani. Era prizonier de aproape trei ani și jumătate, cântărea mai puțin de 40 kg și trecuse prin orori pe care mintea umană nu le poate înțelege.

Suferise de foame cumplită și de sete, fusese bolnav de malaria, de dizenterie, de holeră, de beri-beri, de ulcerații tropicale, fusese bătut, torturat, închis în carceră.

La cei 90 de ani ai săi, în momentul apariției acestei cărți, *Prizonier la japonezi. Amintirile unui supraviețuitor din al Doilea Război Mondial*, Alistair Urquhart putea fi invidiat de mulți. Avusese o viață lungă. Se bucurase de succes, pornind de tânăr ca băiat bun la toate în orașul natal, Aberdeen, și ajungând să aibă propria afacere. Crescuse copii într-o familie fericită. Și, grație lui Dumnezeu, până la adânci bătrâneți, putuse să-și urmeze marea pasiune și să danseze aproape în fiecare seară în sălile dedicate special amatorilor acestei arte. Spunea la 90 de ani că încă își perfecționează foxtrotul lent, dansul pe care îl iubise cel mai mult și în care ajunsese să exceleze.

Asta se vedea din afară. Nimeni nu ar fi vrut să știe însă ce se întâmpla în mintea lui noaptea, când începeau coșmarurile. Jungla birmaneză. Linia Morții. Foamea. Setea. Razele soarelui lovind trupurile aproape goale ale prizonierilor. Ploșnițele. Malaria. Dizenteria. Holera. Bătaia sălbatică a gardienilor. Torturile inimaginabile. Decapitarea prizonierilor cu sabia. Dezumanizarea.

Pentru japonezii îndoctrinați de șefii lor militari, prizonierii nu erau oameni. Aceștia erau vinovați pentru că s-au predat. Bușido, codul samurailor, fusese transformat în doctrina ce permitea crima în masă. Prizonierii puteau fi uciși de orice gardian, pentru orice motiv. Singura rațiune pentru care nu erau toți omorâți pe loc o reprezenta folosirea lor în cele mai dure lagăre de muncă și exterminare pe care japonezii le înființaseră în vederea construirii infrastructurii de război de care aveau nevoie.

Una dintre cele mai criminale astfel de întreprinderi a fost infama cale ferată dintre Birmania și Thailanda, Linia Morții,

pentru care zeci de mii de prizonieri au fost uciși împreună cu alte zeci de mii de localnici.

Alistair Urquhart a fost acolo. A muncit la calea ferată în cele mai dificile porțiuni ale ei. A fost la Focul Iadului, a fost la podul de pe râul Kwai, a cărui construcție apare în celebrul film cu același nume din 1957. Filmul a înregistrat un succes uriaș și a intrat în istoria cinematografilei, câștigând șapte Premii Oscar. În realitate însă, modul în care au fost tratați prizonierii a fost mult mai inuman decât se poate vedea în film. În plus, niciun prizonier nu-și amintește să fi cântat „Marșul Colonelului Bogey” la venirea în lagăr – una dintre faimoasele scene ale filmului – căci nimeni nu ar fi putut să fredoneze sau să fluiera melodia din cauza extenuării.

Mânați de ura rasială, la fel ca nașiții în Holocaust, japonezii au folosit toate metodele pentru a-i extermina pe prizonieri. Infernul, pe cea mai joasă treaptă a sa. Anihilarea ființei umane.

Alistair Urquhart a trăit până la capăt trecerea prin infern. A avut și șansă. În momentele în care era la un pas să cedeze, l-a salvat una dintre figurile luminoase ale lumii ororilor din prizonieratul japonez, doctorul Mathieson. Medicul militar va fi îngerul păzitor al multor prizonieri pe care a făcut eforturi supraomenești să-i salveze, fără să aibă la dispoziție niciun fel de medicamente.

Înrolat la 19 ani în celebrul regiment Gordon Highlanders, Alistair Urquhart a fost trimis în garnizoana Singapore. Aici trebuia să apere Perla Imperiului, cheia stăpânirii britanice în Asia. Capitulara orașului la 15 februarie 1942 în fața invadatorilor japonezi inferiori din punct de vedere numeric este considerată cea mai mare catastrofă militară din istoria Imperiului Britanic. Înfrângerea a arătat că existența acestuia se

apropia de sfârșit, chiar dacă, la încheierea războiului, Regatul Unit se va afla printre învingători, iar Imperiul Japonez, printre învinși.

Alistair Urquhart a trăit toate nenorocirile care au urmat căderii orașului Singapore, considerat, cu aroganță de britanici, o bază militară inexpugnabilă.

Eliberarea sa din captivitate în 1945 nu a însemnat însă sfârșitul coșmarurilor. Pe de o parte, starea sa de sănătate fizică și psihică fusese deteriorată în mod iremediabil. Fostul soldat avea să se hrănească toată viața aproape numai cu orez, singurul aliment pe care corpul său îl mai putea accepta după anii de lagăr în care un pumn de orez plin de viermi era toată hrana pe care o primea după o zi de muncă îngrozitoare. Sufletește, ajunsese aproape de limită, motiv pentru care, la întoarcerea acasă, a avut nevoie de timp pentru a se readapta. Mulți dintre foștii prizonieri s-au sinucis după ce s-au întors traumatizați de experiența captivității. Iar pentru ca lucrurile să fie și mai rele, Guvernul și Armata au căutat să scape cât mai repede de ei, să-i uite pe acești prizonieri. Au fost scoși din rândurile militarilor, deseori fără niciun fel de indemnizație, au fost marginalizați, deoarece erau o dovadă a înfrângerii, iar pe de altă parte, noile realități geopolitice ale Războiului Rece impuneau relații cât mai bune cu Japonia. Totuși câțiva dintre marii torționari cu care și Alistair Urquhart a avut de a face în drumul său prin lagărele japoneze au fost executați imediat după război.

Deși a avut o viață foarte lungă, murind în 2016, la 97 de ani, Alistair Urquhart nu a scăpat nicio zi de amintirea iadului prin care a trecut. Este motivul pentru care s-a hotărât, la 90 de ani, să scrie această carte a prizonierilor uitați, a armatei de fantome de pe râul Kwai, din junglele birmaneze, din măruntaiele vapoarelor iadului, precum *Kachidoki Maru*. Fiind unul dintre

ultimii supraviețuitori, a considerat că este de datoria lui să spună ce au îndurat el și camarazii săi în prizonieratul japonez. Pentru că foarte puțini au vorbit. Erau așa de traumatizați după război, că nu a putut să spună nimic, nici măcar soțiilor sau rudelor apropiate.

Cartea lui Alistair Urquhart este victoria unui om împotriva sălbăticiiei torționarilor în mâinile cărora căzuse fără să bănuiască o clipă ororile prin care avea să treacă. La 70 de ani de când a fost silit să se predea, Alistair Urquhart a câștigat războiul publicând această carte. Fantomele de pe râul Kwai nu mai sunt sortite să rămână în uitare.

ION M. IONIȚĂ

Capitolul 6

Podul de pe râul Kwai

Japonezii ne-au pus imediat la treabă. Acest tronson al căii ferate urma să se unească în final, mai la nord, cu cel la care lucraserăm noi în Trecătoarea Focul Iadului. Am început să defrișăm jungla, exact așa cum făcuserăm și la Kanyu I, ceea ce era cu siguranță mai ușor decât să ne croim drum prin stâncile și bolovanii din trecătoare, dar era în continuare îngrozitor. Cu aceiași gardieni și ofițeri japonezi care pândeau în jurul nostru era același chin. Brutalitatea, bolile, înfometarea și moartea ne amenințau la fiecare pas.

Când am sosit, în prima seară, tot desculți și în pielea goală, în afară de *jap-happy*, am făcut câteva reparații la colibe; unele erau înclinate în unghiuri ciudate, ca niște versiuni din junglă ale Turnului din Pisa. A trebuit să înlocuim frunzele de pe acoperișuri. Cu sau fără voia noastră, am ocupat în colibe aceleași locuri ca și în prima tabără. Rutina și familiaritățile le dădeau oamenilor foarte multă liniște, oricât de nestatornice sau de trecătoare puteau fi aceste lucruri.

După câteva săptămâni de progres constant, ne apropiam de râul Kwai, peste care japonezii intenționau să ne pună să construim două poduri, primul din lemn și bambus, al doilea din oțel și beton. Urma să fie un proiect ingineresc important,

pe care mă îndoiam că vom reuși să-l realizăm în starea în care eram și cu uneltele de care dispuneam.

Am continuat să eliberăm drumul pentru linia ferată, în timp ce alte echipe de lucru au mers în junglă să doboare copaci și bambus pentru schelărie.

Atunci s-a produs dezastrul. Din cauza dizenteriei, într-o noapte, m-am trezit. Am alergat pe întuneric spre latrine, ținându-mă cu mâinile de burta care mă durea îngrozitor, dar, la întoarcere, m-a oprit un gardian coreean. Apăruse din întunecimea pădurii și m-a luat prin surprindere. Îmi tot spunea ceva în față. Nu înțelegeam nimic. La început, am crezut că mă muștră pentru că nu îl salutasem, dar nu-l văzusem pe individ. Vorbea în continuare ca un nebun, arătând în jos, la abdomenul meu. Spre oroarea mea, mi-am dat seama că se excita.

— Facem, facem, spunea întruna, încercând să mă înhațe.

— Nu! am strigat la el.

— Facem, facem tu, mine.

— Nu, i-am spus din nou cu hotărâre.

A încercat din nou să mă înșface, așa că l-am lovit fără ezitare, desculț cum eram, cât am putut de tare, chiar între picioare. S-a prăbușit urlând de durere.

Am luat-o la goană spre colibă, dar urletele lui au atras o mulțime de alți paznici. Din nefericire, m-am lovit chiar de într-unul dintre ei. M-a prins și, înainte să-mi dau seama ce se întâmplă, s-au năpustit asupra mea din toate direcțiile. M-au lovit cu patul puștii și cu pumnii până am căzut la pământ. Cineva m-a împuns cu baioneta în spate. M-au lovit cu bocancii și cu pumnii, după care m-au ridicat și m-au târât în fața colibeii ofițerilor japonezi. Rănile de pe față și de la cap îmi sânge-rau; îl așteptam pe interpret, care fusese chemat. Un subofițer a continuat să mă bată, doborându-mă la pământ. De fiecare

dată când cădeam, mă obliga să mă ridic din nou. În cele din urmă, au sosit interpretul și, împreună cu el, comandantul taberei, temutul Prinț Negru. Am fost absolut îngrozit. Pe toată durata captivității mele, mă străduisem să stau departe de brutalii gardieni japonezi, iar acum beneficiam de atenția personală a celui mai sadic om din lagăr. Toți gardienii stăteau în poziție de drepti, iar comandantul l-a pus pe coreean să-și prezinte propria versiune despre cele întâmplate. Bineînțeles că acesta a omis partea cu avansurile sexuale.

Când a terminat, comandantul m-a întrebat de ce l-am atacat pe gardian. Le-am spus adevărul. Interpretul a transmis povestea mea, iar când a terminat, Prințul Negru a început să răcnească la toți, fără excepție. Nu știam ce se întâmplă. Știam doar că dădusem de belea. L-au luat pe coreean de acolo, iar pe mine m-au dus în fața postului de gardă, unde am fost silit să stau în poziție de drepti. Chinuit de durere, cu degetele de la picioare strivite, mă clătinam, simțind cum mă părăsesc puterile. De fiecare dată când eram pe punctul să cad, se pornea o ploaie de lovituri aplicate cu patul armei la rinichi și mă îndreptam la loc. Fiecare minut al acelei nopți a fost o tortură. Pe lângă durere, mai erau bâzâitul și mușcăturile neconținute ale insectelor de noapte care abundau în lagăr.

La răsăritul soarelui, oamenii s-au adunat pentru masă și pentru apel, după care au plecat la lucru, la calea ferată. Pe mine, gardienii m-au oprit. Când s-a luminat de ziuă, eram cu totul răvășit. Soarele îmi ardea trupul lipsit de apărare, iar când îmi pierdeam cunoștința, cei care mă păzeau aruncau găleți de apă peste mine și mă loveau cu piciorul ca să iau poziție de drepti.

Așa au trecut, unul după altul, mai multe ceasuri. Erau neobosiți. Ochii tumefiați mi se închiseseră, fața o simțeam umflată, iar sângele îmi curgea din cap, din trup și din picioare.

Corpul îmi ardea în soarele necruțător, iar singura apă pe care o primeam era din gălețile cu care mă readuceau în simțire atunci când mă prăbușeam de epuizare și de căldură. Mă rugam să se termine totul, mă rugam să-mi tragă un glonț în cap. Dar ei nu, au continuat să mă tortureze și să se joace de-a șoarecele și pisica.

A venit apusul soarelui. Camarazii s-au întors, evitând să mă privească – semn clar că situația mea era gravă. Nimeni nu-mi arăta niciun semn de simpatie sau de îngrijorare, căci, făcând astfel, ar fi riscat ei înșiși represalii. Toată noaptea aceea răco-roasă am fost lovit cu piciorul și bătut. Am avut halucinații și am simțit că îmi pierd mințile. Ticăloșii aceia nu meritau să trăiască – așa credeam eu atunci. Toată noaptea am stat mai mult pe jos decât în picioare și am fost udat cu apă din râu.

Dimineață, comandantul meu a venit la Prințul Negru ca să protesteze în numele meu. Era un om foarte viteaz și, după cum era de așteptat, a fost palmuit cu sălbăticie pentru intervenția lui. După ce oamenii au plecat la lucru, Prințul Negru a pus doi gardieni să mă ducă la gaura neagră. Mi s-a strâns inima. Știam că majoritatea celor ținuți acolo, de regulă, vreme de trei sau patru săptămâni, nu mai ieșeau vii. Și chiar dacă ieșeau, nu mai erau decât niște epave care nu-și mai reveneau pe deplin niciodată. Gardienii m-au aruncat într-una dintre cuștile de bambus. Cu genunchii îndoiți, m-am sprijinit cu spatele ridicat și cu brațele în lateral, în timp ce ei au împins ușa ca să se închidă. Întunericul și murdăria rămasă de la ocupații anteriori m-au învăluit imediat. Stăteam în genunchi și suspinam, pierzându-mi din când în când cunoștința.

Tabla ondulată, care acoperea cușca pe jumătate îngropată în pământ, sporea căldura sufocantă. Pe întuneric, sentimentul de izolare era cumplit. De durere și de epuizare, îmi pierdusem mințile pe jumătate.

Zilele treceau, iar noțiunea timpului era dată numai de sosirea unui bol cu orez apos o dată pe zi. Următoarele zile au fost cele mai înfricoșătoare pe care le-am trăit pe șantierul căii ferate, ca o culme a temperaturii extreme din vagoanele de tablă cu care fuseserăm aduși în junglă, a marșului morții și a fiecărui dram de suferință îndurată de atunci, toate înghesuite în acea gaură neagră, strâmtă, care îți frângea spinarea. Malaria m-a doborât din nou, provocându-mi frisoane și dureri de care uitam numai când reveneau ulcerațiile și suferința provocată de pietrele la rinichi. Părul mi se împăslise, eram murdar și nebărbierit, mă năpădiseră păduchii, nu aveam apă, nici săpun, nici medicamente și nici speranță – degradarea mea era totală.

Numărasem șase sau șapte boluri cu orez când m-au scos din cușcă. În timp ce mă târam afară din celula întunecoasă, îndreptându-mă spre colibă, m-am considerat norocos că stătușem atât de puțin în gaura neagră. Fusesem acolo o săptămână, dar aș fi putut sta foarte ușor o lună. Mie mi s-a părut a fi un veac.

Am ajuns în patru labe la colibă, iar dr. Mathieson și sanitarii lui m-au luat imediat în primire. M-au readus încet la viață cu suc de lămâie, apă și resturi de mâncare, puțin lapte și câteva ouă de rață. După o săptămână, deși eram foarte slăbit, am fost considerat apt de muncă și trimis să lucrez la primul pod de cale ferată de pe râul Kwai. Din fericire, nu l-am mai văzut niciodată pe gardianul acela coreean.

Am mers pe traseul pregătit de noi pentru calea ferată până am ajuns la râu. Ceea ce am văzut acolo m-a uluit. În cele două săptămâni în care fusesem închis și mă aflasem în convalescență, din apă se înălțase silueta unui pod. Era o priveliște cu adevărat impresionantă. Podul era înconjurat de schele, de parcă ar

fi fost închis într-o cușcă uriașă de bambus, pe care mișunau încoace și încolo sute de prizonieri, asemenea unei armate de furnici. Era uimitor când te gândeai că toate acestea fuseseră construite aproape cu mâinile goale și cu o tehnică primitivă. După părerea noastră, așa ceva era imposibil. Tot așa crezusem însă și la Trecătoarea Focul Iadului, dar și acolo reușiserăm.

Doi ingineri japonezi, proveniți doar dintre ofițeri, stăteau pe șantier în permanență. Deși mulți dintre ei făcuseră studii în Anglia, dădeau ordine prin intermediul interpreților. Metodele lor de lucru erau aleatorii, ca să nu spunem mai mult. Acolo unde ar fi trebuit să folosească ruleta ca să măsoare distanțele, ei făceau estimări. Se pare că nu-i deranja dacă unele traverse erau cu 30 cm mai lungi decât altele. Erau însă foarte exigenți, gata să lovească cu barele de fier de peste un metru pe care le aveau la ei. Fără îndoială că și ei erau supuși unor presiuni enorme în ceea ce privește construcția podului, dar modul în care îi tratau pe oameni, ca niște proprietari de sclavi, era de neiertat.

Ca să înfigă bine piloții din lemn de tec pe fundul apei, lucrătorii foloseau un sistem străvechi de scripeți. Berbecul avea un bolovan uriaș deasupra, iar prizonierii care îl ridicau trăgeau de frânghii ca în jocul cu odgonul, în timp ce un inginer nipon ținea ritmul numărând: *ichi, ni, san, shi*. La comanda lui, dădeau toți odată drumul frânghiei, iar bolovanul se prăbușea peste pilotul de dedesubt. Simplu, dar eficace, îmi spuneam. Acest efort ritmat, care dura până la 18 ore pe zi, mă făcea să mă gândesc la vechii faraoni și la modul în care sclavii lor realizaseră ceea ce părea imposibil, construind piramidele. Fără îndoială că situația noastră jalnică avea ceva biblic în ea.

Pentru cei care lucrau în râul noroios, uneori în apă până la gât, lucrurile puteau fi mult mai grele. Apa murdară le infecta rănilor. De asemenea, nu vedeau pe unde pășeau și de aceea se

produceau alte accidente. Apoi, exista pericolul căderii unor obiecte, cum ar fi bușteni sau stâlpi, ceea ce făcea ca mortalitatea în cazul acestor oameni să fie extrem de mare. Profitând cât mai mult de abilitățile mele de cățăror și de faptul că nu aveam rău de înălțime, am încercat să lucrez cât mai sus cu putință. Erau oameni cărora nu le plăcea să lucreze la înălțime, dar pe mine asta m-a ajutat să lucrez într-un ritm mai lent ca să-mi revin după zilele petrecute în gaura neagră. În plus, eram în afara razei de acțiune a gardienilor și a bețelor pe care le agitau întruna.

În timp ce piloții erau înfiți pe fundul râului, prizonierii construiau secțiuni ale podului pe uscat, în cea mai mare parte din bambus și tec, cu mijloace primitive. După ce terminau o secțiune de 7 m, elefanții o coborau la râu, iar oamenii o așezau pe piloți. După ce am lucrat un timp la pod, m-am mutat la construcția secțiunilor acestuia, făcând mai tot timpul găuri cu ajutorul unei sule. Era o adevărată linie de producție: pe fundul strigătelor și al loviturilor de berbec care se auzeau de la râu, buștenii erau aduși și ridicați pe capre, iar eu le dădeam găuri. De cele mai multe ori, buștenii erau prea groși pentru unealta mea și trebuia să fac gaura pe jumătate din grosimea trunchiului, apoi să-l întorc pe partea cealaltă și să încerc să unesc cele două găuri. Bolțurile de metal destinate acestor găuri erau deja ruginite și mă îndoiam că vor rezista mult timp. Era greu și obositor să dai găuri în lemnele acelea tari aduse din junglă, dar cel puțin puteam lucra singur. Astfel, puteam s-o las ceva mai moale și să lucrez foarte puțin, în timp ce, dacă lucrei în grup, erai supravegheat tot timpul și nu-ți permiteai acest lux. Când mă uitam în jos, spre râu, mă minunam văzându-i pe oameni muncind. Era ceva de-a dreptul fantastic să vezi cum se înălța podul din râu Kwai, construit în mijlocul junglei, fără niciun fel de utilaje sau de tehnici folosite în lumea civilizată.

În perioada în care am participat la construirea podului am dus-o, probabil, cel mai bine. Era vorba mai mult despre iscusință și dexteritate decât despre forță brută și efort fizic. Asta nu i-a împiedicat însă pe gardieni să ne pună să lucrăm de două ori mai mult sau să ne administreze bătaie pentru cea mai mică greșeală ori chiar fără niciun motiv. Odată, am încasat o bătaie zdravănă pentru că nu am reușit să fac o gaură largă de 1 cm într-un lemn cu diametrul de 30 cm. Poate părea o sarcină simplă, dar sula pe care o aveam ajungea numai până la jumătatea lemnului. După ce am găurit cât am putut de mult într-o parte, am întors lemnul și am început să găuresc în partea cealaltă, sperând că cele două găuri se vor întâlni la mijloc. De data asta însă, pretențiile mele au fost, bineînțeles, prea mari. Deși mi se dăduse o sarcină aproape imposibilă, un gardian coreean rotofei, pe care l-am poreclit Musso pentru că semăna cu dictatorul fascist italian, a observat acest lucru și a turbat de furie. Mi-a strigat în față, spunându-mi că n-am făcut bine, ca și când eu n-aș fi observat.

— Atunci, să faci tu singur, naiba să te ia! am ripostat eu.

Am regretat aproape imediat cuvintele rostite. Musso era un mare ticălos; m-a izbit cu patul puștii peste obraz, aruncându-mă la pământ și scoțându-mi un dinte din față. Dintele se spărsese într-o parte, iar nervii rămăseseră afară și mă dureau. După mai multe lovituri și șuturi încasate, mi-am revenit repede și m-am târât înapoi la muncă, fericit că nu fusesem omorât în bătaie.

Dintele spart mă durea îngrozitor, iar după câteva ore, când am terminat lucrul, m-am dus din nou la punctul sanitar. Cei de acolo au tăbărit pe mine și au înhățat o pereche de clești, ca și când ar fi fost doi mecanici care lucrau la un tractor vechi și ruginit. Unul mi-a ținut capul nemișcat, iar celălalt a tras zdravăn

de mai multe ori, reușind în cele din urmă să scoată dintele dureros. Deși a fost înfiorător, era clar că sanitarii deveniseră niște dentiști foarte pricepuți și totul s-a terminat foarte repede.

Pentru construirea podului de pe râul Kwai am plătit un preț teribil, iar modul în care au fost înfățișate suferințele noastre în filmul cu același titlu a fost o versiune mult, foarte mult cosmetizată a evenimentelor. Spre deosebire de figuranții bine hrăniți din film, noi nu fluieram marșul „Colonelul Bogey”. Nu munceam împreună cu americanii și nu aveam pe noi nimic care să semene a uniformă. Eram niște robi desculți și despuiți. Și, bineînțeles, nu erau fete frumoase și sumar îmbrăcate care să hoinărească prin junglă.

Spre deosebire de film, comandantul nostru adevărat, colonelul Philip Toosey, nu a colaborat cu japonezii. Nu eram singurul care muncea cât mai puțin fără să se eschiveze în mod vizibil, lucru pentru care aș fi încasat o bătaie zdravănă. Fiecare picătură de energie *trebuia* conservată în vederea supraviețuirii. Să-i dai zor în condițiile în care îți era foame tot timpul era sinucidere curată. Ne pierduserăm de mult demnitatea, iar dacă am fi muncit mai repede, nu am fi obținut în mod sigur nimic. Dimpotrivă, ar fi murit și mai mulți dintre noi.

În schimb, am încercat tot timpul să sabotăm. Oamenii își transmiteau în șoaptă ordine menite să împiedice construcția podului ori de câte ori era posibil. Cei care preparau betonul puneau în mod deliberat prea mult sau prea puțin nisip, ceea ce ar fi avut ulterior un efect dezastruos. Adunam foarte multe termite și furnici albe și le puneam în canelurile și în locurile în care se îmbinau piloții portanți.

Când nu mă vedeau gardienii, ori de câte ori era posibil, tăiam cu fierăstrăul bolțurile de lemn până la jumătate, sperând că vor ceda atunci când pe ele va apăsa o greutate mare – de pildă, un tren.

Înaintam cu greu, înfometați și bolnavi, crezând că nu poate fi mai rău, când, în iunie, a venit musonul. Luni la rând, pământul subcontinentului indian se încălzise la soare, creând o zonă de joasă presiune, care atrăgea acum aerul umed dinspre Oceanul Indian. Ploaia ne-a inundat colibele; curgeau prin ele adevărate râuri în care înotau pești mici, cafenii, pe care unii dintre cei înfometați reușeau să-i prindă. Eram în permanență uzi. Lagărul se transformase într-o mare de noroi, iar starea la-trinelor era de nedescris. Munca la calea ferată și la pod a devenit și mai periculoasă, sporindu-ne suferința. Nu eram însă deloc pregătiți pentru ceea ce avea să dezlănțuie împotriva noastră musonul.

Râul Kwai și afluenții lui ascundeau un ucigaș încă mai cumplit decât japonezii și înfometarea. Ca o consecință inevitabilă a lipsei canalizării și din cauza îngropării a mii de morți la mică adâncime or a aruncării lor în junglă, bazinul hidrografic al râului era contaminat cu bacteria holerei, iar sezonul ploios a devenit sezonul holerei. Când apele umflate ale râului Kwai au împrăștiat peste tot bacteria *Vibrio cholerae*, această înfricoșătoare boală și-a aruncat întunecata umbră asupra lagărului. Holera a venit nevăzută și neauzită, dar a pus repede gheara pe noi. Eu am aflat târziu de prezența ei. Am simțit însă că se petrecea ceva teribil în lagăr. Se îmbolnăveau mai mulți ca altădată, iar japonezii stăteau la distanță, lăsându-ne în pace. Erau înspăimântați de moarte să nu se molipsească ei înșiși de holeră. Armata Imperială Japoneză cunoscuse efectul devastator al holerei în China, în 1937, apoi în 1940-1941 și se temea că aceasta se va răspândi cu repeziciune ca Moartea Neagră.

Apariția holerei depinde de condițiile de igienă, de modul în care se prepară mâncarea și de calitatea apei potabile – toate acestea erau în mod incontestabil execrabile pe șantierul nostru.

Cuprins

Prefață – <i>Scotianul uitat în infern</i> de Ion M. Ioniță	5
Introducere	13
Capitolul 1 – <i>O să te mai întorci vreodată?</i>	19
Capitolul 2 – <i>Gelozie</i>	56
Capitolul 3 – <i>Pământ al speranței și al gloriei!</i>	83
Capitolul 4 – <i>Marșul morții</i>	118
Capitolul 5 – <i>Trecătoarea Focul Iadului</i>	141
Capitolul 6 – <i>Podul de pe râul Kwai</i>	174
Capitolul 7 – <i>Este păcat să minți</i>	205
Capitolul 8 – <i>Călătorie sentimentală</i>	233
Capitolul 9 – <i>Întoarcerea din morți</i>	255
Mulțumiri	289
Index	291